

Sài Gòn Cà Phê & Nhạc Sến

Vũ Thế Thành

Thằng bạn ở Thụy Sĩ về chơi Việt Nam, trên đường tới Hội An, ghé quán cà phê ven đường “Cho ly cà phê đá Sài Gòn”. Cà phê mang ra, chưa nếm, y đã lắc đầu, “Không phải. Cà phê là cà phê kiểu Sài Gòn, có biết không?” “Dạ, dạ... biết”. Dân miền Trung nhún vai. Cái gì cũng biết (trừ những cái không biết). Ly cà phê khác mang ra. Cũng không phải! Tôi sống ở cái đất Sài Gòn này gần mấy kiếp, mấy tiếng cà phê Sài Gòn đã nhạt nhòa từ thuở tám hoánh. Nay, nghe một khúc Tây da vàng, biệt xứ 40 năm (xẹt đi xẹt lại Việt Nam giỏi lắm là vài ba lần) đồng dạc, “Cà phê kiểu Sài Gòn”. Thấy muốn té ngựa!

xa bạn trẻ @ thời nay.

Tôi không nhớ mình đã uống cà phê từ lúc nào. Chắc từ thuở biết bưng bê, uống vụng cà phê của các bậc bề trên hơi nhiều. Nhưng chỉ thèm cà phê khi thấy mấy ông khách ở tiệm cà phê các chú (Tàu) đổ cà phê sữa vào đĩa, chấm bánh tiêu. Thèm cà phê hay bánh tiêu? Tôi không biết, có thể cả hai. Nhưng vị đắng cà phê bắt đầu biết nếm từ lúc nào thì tôi biết chắc. Đó là những tháng ngày của năm 1972, khi bè bạn bỗng chốc xếp bút nghiên ra đi. Thằng về, thằng đi... luôn. Đóng đô ở quán cà phê nhiều hơn lớp học. Cà phê có đường hay không đường đều đắng như nhau. Vị đắng quá dư để nhận lời uỷ thác, mà đưa thư này cho em... giùm tao, mà đợi tao đi rồi hãy đưa. Chết thiệt sắp tới nơi rồi, không ngán, mà lòng vẫn còn “chết nhất” vì mái tóc dài. Thua

Cà phê ngon nhất Sài Gòn, theo cái lười tôi, ở góc số 4 Duy Tân. Chỉ là quán vỉa hè, không bằng hiệu, mà tụi tôi gọi là cà phê lá me, mà hình như ở đó chẳng có cây me nào thì phải. Hồi đó tôi học ở đại học Khoa học, mà mấy bà bên Khoa học, nói phải tội, khô khan và nặng vía. Tôi phải vượt qua cà phê Năm Dường gần trường, đến ngồi đồng ở cà phê lá me, chiều chiều ngắm mấy cô Luật khoa, Văn khoa tha thướt. Trời ơi, nắng Sài Gòn mát rượi chứ không “chợt mát” như thi sĩ Nguyễn Sa vãi mồ hôi làm bài thơ Áo lụa đầu.

Quẹo trái chừng vài trăm mét là đường Cường Để, con đường đẹp nhất Sài Gòn, hai bên đường là những biệt thự lâu đời, chùng viện, tu viện cổ kính với hàng cây cổ thụ cả trăm tuổi... Lá đổ muôn chiều là con đường này, chẳng cần đợi tới mùa thu. Bây giờ nơi đây là nhà cao tầng, khu thương mại, ồn ào náo nhiệt, đi quờ quạng kẹt xe. Cả trăm cây cổ thụ bị đốn trên con đường vài trăm mét thì đâu còn gì để nói thêm nữa. Mất hết... Cảnh đẹp, người đẹp, cà phê không ngon sao được. Mà cà phê lá me ngon thiệt, chứ không phải tôi mù quáng cái đẹp nói bừa. Cô chủ quán không biết pha kiểu gì, pha vớ, chứ không phải pha phin, mà ly cà phê sữa đá 80 đồng ngon không thể tả. Sau này nếm thử Starbucks, Maxwell House, Green Mountain... cũng không thể bằng. Sức mạnh của dĩ vãng nặng oằn vai.

Luận về cà phê ngon dở hơi bị khó, mỗi người mỗi gu, chân lý đa dạng. Nhưng cà phê Sài Gòn chắc là luận được. Từ luận được cho đến hết luận... nôi. Người ta cứ đồn cà phê Sài Gòn độn bắp, độn cau, rượu đế, mắm muối... toàn là mấy thứ dân dã. Có lửa, có khói. Lờn đồn này đúng. Cà phê Tây cũng đâu phải nguyên chất, họ độn, nhưng độn thứ khác. Thích nghi văn hoá mà! Cà phê Sài Gòn không độn bắp rang làm sao có độ sánh, cà phê đá mà lỏng le coi sao được. Cà phê không thêm cau rang làm sao đủ đắng mà giấu chuyện đời. Cà phê đá làm gì có chuyện hương thơm thoang thoang nếu không tẩm chút rượu. Rồi cũng phải mắm muối chút đỉnh cho đậm đà... Những thứ lằng nhằng này coi như là... phụ gia, chứ “chính gia” vẫn phải là cà phê rang sao cho tới tới... Bí quyết ngon dở là ở chỗ đó.

Kiểu cà phê ve chai ở Sài Gòn. Ảnh: Trần Việt Đức.

Rồi theo thời thế, mọi thứ đổi đời. Phụ gia trở thành chính gia, chính gia thành phụ gia. Đổi đời thêm cú nữa, cà phê biến luôn, chỉ còn đậu nành và hoá chất. Muốn đắng có ký ninh, hạt mắt rồng, dexamethasone. Muốn sánh có a dao gelatin. Muốn đen có nước màu caramel. Hương cà phê thì vô vàn nhớ không hết. Muốn bọt? Đã có lauryl sulfate (tạo bọt xà phòng). Làm gì còn “cà phê kiểu Sài Gòn” hờ thằng bạn Tây da vàng kia, thèm lauryl sulfate hay sao mà ngồi đó lâu bầu.

Thiệt ra, cà phê Sài Gòn vẫn còn, vẫn có vẻ đẹp của riêng nó – vẻ đẹp của ký ức. Cà phê lề đường làm gì có âm nhạc, chỉ có âm thanh đường phố, tiếng rao hàng, tiếng còi xe, và cái “mát rượi” riêng tư. Cà phê nghe nhạc phải vào quán đèn mờ, máy Akai băng cối, những bản tình ca diễm lệ, tiếng hát cao sang Lệ Thu, Khánh Ly... Thời cuộc hơn, thì nghe ca khúc da vàng, đại bác ru đêm, người chết hai lần... Bè bạn về phép (có khi chúng liều mạng “nhảy dù” cũng không chừng) lại kéo nhau ra quán nhậu. Nhậu đã rồi tới quán cà phê Chiêu trên đường Cao Thắng. Ở quán nhậu thì tranh nhau nói, tới quán cà phê, chẳng thằng nào buồn nói. Cà phê và khói thuốc. Cà phê nhỏ giọt. Giọt có buồn không? Mờ quá không thấy giọt, nhưng nổi buồn thì thấy.

Đạo sau này tôi đổ đốn khoái nhạc sến, từ khoái tới mê chỉ là gang tấc. Giác ngộ tiệm tiến qua nhiều ngõ khác nhau. Một trong những ngõ đó là nhạc kẹo kéo. Xe kẹo kéo chiều chiều đẩy ngang nhà, mở to những bản nhạc sến một thời. Chưa hát nhạc sến bao giờ, mà sao trong đầu lại hát theo. Thời gian chưa đủ nghe hết bản nhạc thì tiếng hát đã xa dần, và cái đầu lại lằm bằm hát tiếp, thuộc lời nhạc sến từ thuở nào chẳng hay. Cù cưa với ký ức kiểu này thì con đường tới bến giác mê cũng chẳng bao xa.

Một ngõ giác ngộ khác, khi tiếng lòng lời ca bỗng nhiên gặp nhau. Cách nay 7 – 8 năm gì đó, tôi ra Hà Nội có chuyện, nhân tiện ghé quê ngoại. Mẹ tôi bệnh nằm một chỗ, hớn hờ dạn dờ, con về phải ghé người này trước, thăm người nọ sau, nói mẹ biểu người này cái này, người kia cái kia... Quê mẹ tôi ở làng Chử Xá, mảnh đất của Chử Đồng Tử và Tiên Dung. Nửa tiên nửa tục, nên có máu lãng tử, nhảy cóc qua đời mẹ tôi, tới tôi thành gen trội. Trước hôm đi, bè bạn kéo nhau ra Hóc Môn nhậu gà hấp hèm. Đất ven đô hồi đó còn hơi vắng, nhưng cũng đã lên vàng, chẳng vàng 4 số 9, thì cũng 9 số 4, hơi hướm “văn minh” đã len tới. Dàn nhạc lưu động, cũng bass treble ra trò, đến trước quán vừa bán kẹo, vừa mượn nhạc đệm karaoke chơi nhạc sống. Ca sĩ toàn mấy em pê-ê, ở đâu mà ra nhiều thế! Bản Sương trắng miền quê ngoại nghe nhiều rồi, hôm đó nghe lại thắm. “*Một mai con về quê ngoại chơi, để mẹ nhắn lời thăm...*” Trời ơi, giọng mấy em pê-ê mà ẻo thì tới mức tận cùng sến... rện. Càng nghe càng thắm.

Đất Sài Gòn tìm đâu ra cà phê nhạc sến. Dù cà phê ở những quán deluxe không quá tệ như cà phê đậu nành, nhưng chắc chắn không phải là “cà phê Sài Gòn”. Cà phê gì mà đen thui đặc sệt, chỉ là một kiểu cà phê bá đạo có bản quyền. Nhạc thì âm âm DJ uốn éo, khổ cho cái đầu già cổ lỗ sĩ. Cũng có quán chơi nhạc trữ tình, nhạc của một thời, nhưng nhìn cách bài trí của quán, tôi đã cảm thấy kiểu “một thời” đó là cái mà mình muốn quên. Như lúc này, tôi không còn muốn nghe ca khúc da vàng nữa. Nghe mà ngượng, thì nghe làm gì?

Vài năm trở lại đây, mỗi lần từ Đà Lạt về Sài Gòn, tôi vẫn hay ghé xe cà phê đường Nguyễn Minh Chiêu chỉ để nghe nhạc sến, chẳng phải đến từ dàn Onkyo loa Bose, mà từ cái máy cassette nhỏ xíu rù rì trong hèm. Ngồi cả giờ đồng hồ, đến khi rời quán mà ly cà phê vẫn còn quá nửa, đá tan loãng hết rồi. Dĩ vãng vay mượn cà phê, để cái vẻ bụi bặm của quán, và nhạc sến dẫn tôi về miền ký ức. Tiếng đại bác đâu còn ru đêm nữa, nó như dội ngược vào lòng. Nhiều bản nhạc từ hồi xưa hồi xưa, giờ nghe lại, rồi lằm nhằm hát theo mà chạnh lòng, “... Tiếng còi đêm lướt mau, đoàn tàu đi về mãi, mà bạn thân tôi nơi đâu...” Thấy tiếc và nhớ. Nhớ ngẩn người!

Vũ Thế Thành